

Till

Jordbruksverket

diarienumret 6.1.1-04676/2020

## Yttrande om

### Växtskyddsstrategi

Fritidsodlarnas Riksorganisation, FOR, tackar för att vi har fått möjlighet att lämna synpunkter. FOR är en samarbetsorganisation för Svensk Trädgård, Koloniträdgårdsförbundet, Trädgårdsamatörerna och ytterligare 17 rikstäckande föreningar för fritidsodlare och representerar därmed 70 000 medlemmar. FOR är också en röst för alla 5 miljoner fritidsodlare i Sverige.

FOR anser att de områden som behöver prioriteras av Jordbruksverket de kommande 5 åren är:

#### 1. Förhindra introduktion, etablering och spridning av allvarliga skadegörare

Nya skadegörare är ett allvarligt hot som kan leda till förluster av växtmaterial för stora belopp för Sveriges fritidsodlare. Särskilt oroande är spridning av växtsjukdomar med bred värdkrets t ex *Phytophthora ramorum* och *P. cinnamomi* som kan angripa och döda stressade träd och buskar. Skadeverkningar av dessa patogener troligen kommer öka med ett förändrat klimat. Likaså finns det flera skadeinsekter som redan skapar stora ekonomiska förluster i södra och mellersta Europa t ex brunmarmorerad stinkfly (*Halyomorpha halys*) och *Drosophila suzukii* och där fynd redan rapporterats från södra Sverige. Detta är skadegörare som kan förstöra skörd av frukt och bär.

Då det finns få möjligheter för fritidsodlare att bekämpa skadegörare som redan har etablerat sig i trädgården så är det särskilt viktigt att Jordbruksverket arbetar aktivt med att förhindra etablering och spridning. Detta är ett kostsamt arbete och kan också kräva utveckling av nya fångstmetoder för att bli lyckosamt. Något som måste prioriteras i kommande verksamhetsperiod.

FORs trädgårdsrådgivning svarar på tusentals trädgårdsfrågor varje år varav ca 1/3 gäller växtskydd. Här finns alltså en bra möjlighet att tidigt få indikationer om nya skadegörare i landet t ex fick vi in två rapporter om buxbomsmott (*Cydalima perspectalis*) under 2019. Men FOR har ingen ekonomisk möjlighet att bekosta laboratorieanalyser vilket medför att växtsjukdomar blir problematiska att diagnosticera korrekt. Jordbruksverket har inte heller ansett sig att ha möjlighet att analysera dessa prov så länge som det inte går att misstänka att

det är karantänsskadegörare. Därmed är det upp till privatpersonen att själv bekosta analysen vilket sällan görs.

FOR anser därför:

- Jordbruksverket ska ha möjlighet att utföra laboratorieanalys av smittat växtmaterial, även från privatträdgårdar, om detta kan anses vara av särskilt nationellt intresse för att konstatera nya skadegörare för landet och dess spridning.
- FORs trädgårdsrådgivning kan bidra med kunskap om spridning och omfattning av vissa skadegörare i landet och skulle gärna se ett ökat kunskapsutbyte med Jordbruksverket under kommande verksamhetsperiod.
- FOR skulle kunna vara effektivare i sin kunskapsspridning om nya sjukdomar och skadedjur, om vi fick tidig information om viktiga skadegörare som rör sig i Europa, även sådana som inte är aktuella som karantänsskadegörare. FOR saknar möjligheter (resurser) att själv följa skadegörare som notifieras exempelvis inom EPPO eller publiceras i vetenskapliga tidskrifter. Exempel: Buxbomsmottet som nämns ovan borde vi haft kunskap om långt tidigare än nu var fallet liksom buxbomssjukan *Cylindrocladium buxicola* som kom till Sverige 2011 långt efter den var känd inom EU. Den senare har inte bara drabbat fritidsodlare utan har framför allt orsakat stora skador på kyrkogårdar och i andra kulturhistoriska anläggningar.
- Jordbruksverket bör ta hjälp av allmänheten/fritidsodlare för att få ökad kunskap om spridning av olika skadegörare i landet. FORs medlemmar har t ex under två år medverkat i studie av *Drosophila suzukii* som leds av forskare på SLU Alnarp och som givit ny information om dess förekomst i landet.

## 2. Friskt och sunt utsäde och växtförökningsmaterial

För Sveriges fritidsodlare är det av största vikt att växter som köps kan garantera en hög nivå av sundhet.

**Övriga synpunkter:**

### **Fritidsodling bör vara ett särskilt uppdrag för Jordbruksverket**

Fritidsodling/hemträdgårdar ingår inte i Jordbruksverkets uppdrag vilket vi ser som en svaghet för hela det nationella växtskyddsarbetet. Växtskadegörare gör ingen skillnad mellan privata trädgårdar och kommersiella odlingar och spridning mellan dessa sker hela tiden.

Invasiva främmande arter och karantänsskadegörare introduceras ofta med importerat växtmaterial som är avsedda för privatkonsumenter. I många fall syns inte att växtmaterialet är smittat/angripet vid okulära besiktningar som utförs av växtskyddsinspektörer utan hamnar till försäljning på gardencenters. Brist på kunskap bland privatpersoner om växtskadegörare medför att smittat växtmaterial står kvar i trädgårdar utan bekämpningsåtgärder och kan medföra spridning till andra trädgårdar men även vidare till skog- jordbruk- och trädgårdsnäring.

FOR har i uppdrag att följa utvecklingen inom ekologisk odling som underlag för informationsspridning, dvs. rådgivning. Vi har konstaterat att allt fler växtskyddsåtgärder som är godkända för ekologisk odling, inte är möjliga att använda för fritidsodling, eftersom flera av dessa medel numera är godkända som klass 2-medel. Detta medför att fritidsodlare ofta har som enda alternativ att kassera angripna växter, vilket ibland medför att säsongen är förstörd. Det finns numera en rad godkända allmänkemikalier som skulle kunna användas, i alla fall testas även om effektiviteten är oklar.

Om Jordbruksverket hade ansvar för användarinformation om växtskyddsmedel även till fritidsodlare, skulle den information om allmänkemikalier som läggs ut på webben innehålla information, som är viktig för fritidsodlare, t.ex. doseringsanvisningar som saknas för flera preparat. Hektardoser är ingen vägledning för fritidsodlare eller andra småodlare.

FOR anser därför:

- Fritidsodling behöver vara ett uppdrag för Jordbruksverket
- Jordbruksverket behöver även ha fritidsodlare som målgrupp för sin växtskyddsinformation

### Oklarhet kring ansvarsfördelning på myndighetsnivå

En annan konsekvens av att fritidsodlingen inte är ett ansvarsområde för Jordbruksverket blev tydligt hösten 2019 då flera fall av svarthuvad snigel (*Krynickillus melanocephalus*) konstaterades i privatträdgårdar på flera platser i landet. Det är en polyfag art som har stor potential att bli ett problem även i yrkesodling framöver. Enligt Länsstyrelsen i Skåne ansåg dock inte Jordbruksverket detta vara en skadegörare som de har ansvar för då fynden gjorde i hemträdgårdar utan hänvisade istället till Naturvårdsverket och att den skulle hanteras som en invasiv främmande art. Detta är olyckligt arten borde räknas som växtskadegörare och hanteras av Jordbruksverket som har bäst kompetens på området. I princip var det samma problematik som medförde att den spanska skogssnigeln (*Arion vulgaris*) fick fäst i landet på 1980-talet då ingen myndighet ansåg att det låg inom deras uppdrag. Ett problem som inte hade uppstått om fritidsodling varit ett särskilt uppdrag för Jordbruksverket

För FORs styrelse:



Ulf Nilsson  
Agr. Dr  
Sekreterare FOR